

07/2013
nane paťiv

ANARCHISTICKÝ ZPRAVODAJ

ZDOLA

vydává Československá anarchistická federace

dobrovolný
příspěvek
5 Kč / 20¢

TŘETÍ SVĚT ZA HUMNY

Romové jsou v České a Slovenské republice vyloučenou skupinou postiženou chronickou chudobou se všemi jejími negativními důsledky, jako je nízká úroveň dosaženého vzdělání, vysoká míra nezaměstnanosti a kriminality. Tuto etnickou menšinu provází stigma chudoby a rasové nesnášenlivosti již od příchodu do střední Evropy a na území dnešního Česka a Slovenska. Už v Dalimilově kronice se píše „o potulných Kartasech, kteří přišli do Českých zemí roku 1239 nebo 1240, žebrali slovy Kartam böh (Mám hlad), byli podivně oblečení a údajně vyzvídali pro Mongoly“.¹⁾ O „černém Cikánovi“ se píše na počátku 15. století v popravčí knize Rožmberků. Císař Leopold I. vydal roku 1688 dekret o vypořádání Cikánů z České země. O pár let později nařízení zpřísnil a prohlásil Cikány za psance. Každý dopadený muž měl být zabit. Kočovní Romové byli věšeni, mrženi a vyháněni i za Josefa I. a Karel VI. tento hon korunoval v roce 1721 rozšířením práva zabíjet i romské ženy. To jsou informace, o kterých se nám paní učitelka při hodinách dějepisu na základní škole nezmínila.

Žít v permanentní válce...

Mírný obrat v pětisetleté válce proti nezvanému kacířskému živlu a špiónovi nepřátelských barských vojsk nastal za vlády Marie Terezie. Netýkal se však České země, ale spíše Sedmihradska a Uher. Císařovna tedy nejprve „zmínila“ již tradiční vybíjení na mrskáni, cejchování a vyhošťování. K popravám mělo nově docházet až při opětovném návratu vyhoštěného. Její další dekret

Jaký podíl má zneužívání sociálních dávek na ekonomické situaci země? Podle mnohých politiků a většinového obyvatelstva nemalý. Vždyť čteme denně o milionech a miliardách na příspěvcích. Chudí prý představují přílišnou zátěž pro státní pokladnu.

Z úst politiků slycháváme astronomické částky, které ruiny státní rozpočet. Dovídáme se o bezohledných zlodějích, kteří zneužívají štěrnosti státu

již připomíná asimilační projekty současnosti a posunuje ryze otevřený konflikt do konfliktu, který se blíží spíše válce nízké intenzity. K vybíjení a vyhošťování Romů docházelo za přihlížení lokálních autorit nadále, ale oficiální dekret nařizoval navracet lapené tuláky do jejich rodišť, kde měli být vedeni k rolnickému životu.

Takovým byla změněna jména na necikánská, bylo jim zakázáno používat rodný jazyk a tradiční specifický oděv. Byli trestáni za uznávání svých etnických autorit a povinni přijmout katolickou víru.²⁾

Za první republiky byly anticikánské dekrety sloučeny s dekrety proti potulce. Roku 1927 vešel v platnost Zákon o potulných cikánech (117/1927 Sb. n. a z.), nařizující policii vést zvláštní evidenci. Dochází tak k vytváření rozsáhlé databáze cikánského obyvatelstva, jsou vydávány zvláštní cikánské identifikační karty a kočovnické živnostenské listy. V následující éře dochází opět k obratu a rozpoutání otevřené anticikánské války.

Roku 1937 vydává říšský vůdce SS Heinrich Himmler výnos o preventivním potírání zločinnosti. V něm konkrétně označuje za asociály

TONDA KOVÁČ

odmítající pracovat a páchající trestnou činností cikány, cikánské mišence a osoby praktikující cikánský způsob života. Výnos o preventivním potírání zločinnosti byl následován Výnosem o potírání cikánského zlořádu. Došlo k evidenci všech Romů a spuštění vlny hromadného věznění a deportací do koncentračních táborů.³⁾ Odhad počtu romských obětí holocaustu činí 220 až 800 tisíc. Bolševická diktatura pak pokračovala v taktice války nízké intenzity, zato stejně špinavé jako za éry císařovny Marie Terezie. Dochází k masivnímu věznění a odsuzování k nuceným pracím každého, kdo se nepřizpůsobil institucionálnímu řádu. Je uplatňována násilná integrační i segregáční politika, jejímž dědictvím je např. známé mostecké sídliště Chánov.

(pokračování na str. 2)

POGROM PRO KORUNU

a neoprávněným pobíráním finanční pomoci způsobují zoufalou ekonomickou situaci. Abychom si na malém přiblížili, jak macešsky se chová velká politika ohledně zneužívání sociálních dávek, představme si stát jako pokladníka rodiny, jejíž měsíční výdaje činí 11 568 korun. Dostaneme se tak do čísel, která si umíme snadno představit a jejichž výše nám neznemožní prohlédnout si je zblízka.

Na všechny sociální výdaje, u kterých má správce rodinného rozpočtu podezření ze zneužívání, vydá zhruba 580 korun, to znamená 5 % svých celkových výdajů. Nejvíce vyplatí dcerám s malými dětmi – 277 korun. U nich je však zneužívání krajně nepravděpodobné: předstírání těhotenství, porodu a existence dítěte odhalí i průměrný úředník. Druhá nejvyšší položka je pro nezaměstnané, kteří nemají žádný příjem – 133 Kč. Zde je zneužití pravděpodobnější, nevděčníci

mohou potajmu pracovat. Po důkladné, pro nemajetné příbuzné ponižující kontrole odhalil ve všech sociálních výdajích zneužití ve výši jedné koruny čtyřiceti haléřů (0,01 % všech výdajů).¹⁾ Obvinil své příbuzné z příživnictví, spílá jim do parazitů a přesvědčuje sebe i ostatní, že ty ostudné 3 padesátníky způsobily dluhy a ekonomickou krizi rodiny.

Z oběti viníkem

Z oficiálních statistik ministerstva je zjevné, že zneužívání sociálních dávek je z hlediska státního rozpočtu věc nicotná a okrajová a že její vliv na celkový ekonomický stav země je srovnatelný s dopadem nákupu sirek na rodinný rozpočet. Připustíme, že některá zneužívání se neodhalí, počet by mohl vzrůst i na čtyři či pět krabiček sirek. Proč je tedy zneužívání tak často zmiňováno jako potíž nejpalčivější? Stigmatizace příjemců sociálních

dávek slouží jako nástroj udržení politické moci. Nafukování zástupného problému sociálních dávek sice nevyřeší ekonomickou krizi, ale pomůže udržet se u moci těm, kteří krizi zapříčinili nebo z ní alespoň těží. Politici a jejich sponzoři doufají, že frustrovaná upadající střední vrstva nasměruje svůj hněv na ty ze dna. Předhodí jim „pobírače sociálních dávek“. Fakt, že nejchudší nejsou příčinou, ale důsledkem společenských problémů, a jsou tedy obětí a nikoli viníkem, jim v bezohledném boji o moc nepřekáží. Využívají tak obecnou tendenci protivit si ty skupiny, do kterých člověku hrozí ekonomický propad, a skutečnost, že tyto skupiny nejsou schopny účinné obrany. Obětí beránek musí být bezmocný. Chudí Romové jsou tak ideální obětí, ačkoli se dá předpokládat, že jejich podíl na 1 Kč 50h nebude větší.

(pokračování na str. 2)

ABY SE LIDI KONEČNĚ OZVALI A NAVZÁJEM SE PODPOŘILI

Rozhovor s Imrichem Horvátem o aktivismu, sjednocení Romů a posledních obyvatelích Přednádraží

Imrich Horvát žije v ostravské čtvrti Přednádraží. Je mu 21 let, má základní školu, zatím nebyl v evidenci pracovního úřadu, veškerý čas věnuje boji za důstojné řešení dalšího života ostravských Romů. V současnosti se podílí na organizování rekonstrukce a provozu domu číslo 8 v Přednádraží a organizuje akce, které by měly aktivizovat Romy napříč všemi regiony pro vybudování vzájemné solidarity a následné svépomoci a samosprávy. Na místních úřadech a institucích není Imrich Horvát nijak závislý, nemá děti a nepobírá žádné dávky, takže na něj neplatí výhrůžky ani vydírání města či nevládek, obvykle uplatňované na ostatní Romy.

Přednádraží teď vypadá jako po bitvě. Jak staré jsou ty domy?

Tyhle domy jsou staré víc než sto let a mají i historický význam – bylo to za války shromaždiště Židů k transportům do ghatt a koncentračních táborů.

Takže je to i pietní místo. Oslovili jste kvůli tomu někoho?

Ano, ale odpověď zatím odnikud žádná nepřišla.

Tady v té proluce něco bylo?

Tady stával dům od města. Byla v něm vadná kanalizace, a tak najednou zmizel. Nechali ho zbořit.

Kde jsou současní obyvatelé? Je tu dost pusto.

Ale jednu dobu jsme tu měli i turisty. To třeba přijel autobus, vystoupili lidi s foťákama. Říkal jsem si, to se spletli nebo co. Jenže oni se tady procházeli a všude se dívali, tak jsem šel k nim zeptat se, co tu hledají. A oni na to, my nejsme odtud, ale viděli jsme to ve zprávách, tak jsme to chtěli vidět

i na živo. Tak jsem si řekl, že je to tu už turistická oblast.

A jsou tu i určité skupiny lidí, kteří mají radost z toho, jak to tu vypadá, a chodí se dívat. Návštěvy jako vy vidí tyhle zbytky. Lidi, co tu žili dvacet let jako já, tu byli doma, znali se navzájem, měli tu sousedy a kamarády. To už tu nebude. My tu měli partu, zažívali jsme první lásky. Vzádu byla taková pivnice, tam jsme se scházeli, byla tam sranda, bavili jsme se. Měli jsme to tady rádi, protože nás tu nikdo neomezoval, byli jsme uzavřená komunita, oddělená dálnicí. Mohli jsme tu žít podle svého. Ted' už nesmíme nic. Nesmíme tu už ani být. Už jsme squatteři. Jsme tu nezákonně.

Celá léta se majitel kanalizace nestaral o to, že je nefunkční a ohrožuje zdraví obyvatel domů. Pak se to zveřejnilo a úřad se rozhodl okamžitě obyvatele vystěhovat do ubytoven.

Většina lidí by tehdy ani nechtěla odejít, nešli by

Připravili DAGMAR MAGINCOVÁ A MIROSLAV NOSEK

na ty ubytovny, ale přišel sociální pracovník a řekl, jestli se neodstěhujete do 11. října, tak vám posbírám všechny děti. A u nás je to tak, že uděláme všechno, aby nám nevzali děti. Děcka jsou první poslední. Takže i moje máma šla. Zůstaly dvě rodiny, které mají děti. Nešli na ubytovny, a doted' jim ani jedno děcko nevzali. A to tam jednu dobu byla taková situace, že netekla voda, nešla elektřina, topení, nešlo nic. Ty děti jsou tam doted'ka.

To je věc, která se dopředu nedá odhadnout, a riskovat odebrání dětí s tím, že je skoro nemožné dostat je zpátky, nikdo nechce.

Jasně že to nechtěli riskovat. Já se jim nedivím. Ani já nebojuju za to, aby se tu ještě uchytil život. Tady už se nemá co uchytil. I kdyby se všechno povedlo, zůstal by tu jediný dům. Tady už je konec. Kvůli dvaceti sedmi obyvatelům se tahle ulice nespravi.

(pokračování na str. 3)

TŘETÍ SVĚT ZA HUMNY

(dokončení ze strany 1)

V polistopadovém kapitalistickém režimu dochází k částečnému uvolnění institucionálního dohledu a plně se projevují důsledky osmisetleté rasové války. U většinové společnosti přetrvávají předsudky minulých let. Romská menšina se uzavírá před výpady přizpůsobivých gádžů do izolace. V divokém konkurenčním prostředí se Romové stávají terčem ambiciózních zastupitelů a anticiganismus mnohým z nich slouží jako výtah do pater vysoké politiky. Romský dělník nesoucí si svá historická stigmata nemá šanci uspět v drsném prostředí trhu práce. S příchodem globální krize tvrdě dopadá neoliberalní úsporná agenda na nejchudší třídu, do které velká část romské menšiny spadá. Velká část Romů musí čelit nové, ale stejně tvrdé podobě segregační politiky. Tentokrát v režii téměř volného trhu. Mnozí se stávají nástrojem krátkodobého chladného zisku developerských společností a lokálních autorit. Brzy tak dochází k prvním otevřeným demonstračním projevům rasismu občanské společnosti, živěným neonacistickými spolky a mocenskými zájmy mnohých politiků.

... a v permanentní nenávisti

Samozřejmě to nebyli a nejsou pouze panovníci, elity, instituce a represivní složky státu, kdo vede proti romské menšině permanentní válku. Při svém tažení se mohou po staletí spoléhat i na podporu velké části společnosti. Otázkou, proč lidé vybíjí svou agresivitu na slabších vrstvách společnosti, aniž by k tomu měli racionální či ekonomické důvody, aniž by k tomu byli donucováni, se zabývá mnoho filozofů. Milan Valach v knize Svět na přechlu: „.... člověk se rodí a osvojuje si kulturu a charakter vztahů mezi lidmi určovaných v rozhodující míře právě těmito institucemi, neboť jsou to ony, jež řídí jeho každodenní život.“⁽⁴⁾ Taková praxe je samozřejmě národními i lokálními autoritami zvesela přizívována. Legitimizuje totiž společenský systém založený na útlaču jednoho člověka druhým a stabilizuje jejich privilegované postavení. Pokud je charakter systému autoritářský, je autoritářský charakter i většiny v něm žijících lidí. „Ten, kdo vládl druhým, nacházel ve své moci potvrzení své výjimečné hodnoty, a proto cítil rozkoš ze své vlády nad nimi. Avšak i ovládaní mohli nacházet podobně zvrácenou rozkoš ze svého podrobení a společenské méněcennosti. Protože jen malokdo byl čistě vládnoucím či ovládaným, nacházela se většina lidí současně v obou těchto vztazích. To znamená, že konkrétní člověk byl podroben těmi, kdo měli nad ním moc, aby sám vystupoval jako vládnoucí vůči těm, kdo mu byli podřízeni (a to i v rodině: muž vládne ženě, rodiče dětem apod.),“ píše dále Valach.⁽⁵⁾ Posvěcení hierarchie však není jediný důvod, proč autority dodnes podněcují a živí rasovou nesnášenlivost a šovinismus všeho druhu. Mezi další a neméně významné patří odvrácení pozornosti od protispoločenských opatření a zákonů, a také od zpronevěry a rozkrádání veřejného majetku.

Bída v sousedství

V souvislosti s rasovou válkou, které musejí Romové od nepaměti čelit, se musí liberalistická mantra o tom, kterak „má každý stejnou šanci být úspěšný“ jevit jako nejapný žert. Romové mají startovací čáru posunutou mnohem dále než většinová společnost. Mnohem dále a mnohem hloub. Po dlouhých osm set let jsou v Česku, na Slovensku a dalších zemích terčem nejtvrdšího mocenského útlaču. Pro každý režim, ať už je v režii monarchů, katolíků, nacistů, bolševiků nebo kapitalistů, patří jejich jinakost mezi největší problémy. Jedna z teorií o počátku jejich kočování považuje za hlavní důvod jejich sociální postavení v zemi původu, Indii. Zde měli být nejnížší a opo-

vrhovanou kastou, tzv. nedotýkatelní (dalité). Tomuto postavení neunikli ani po příchodu do Evropy a pronásleduje je dodnes. Lidé, kteří trpí absencí pravidelného příjmu, si musí zajistit prostředky jakýmkoliv způsoby. Vedle závislosti na systému sociální pomoci vstupují nejčastěji do sféry šedé ekonomiky. Jako krátkodobé řešení se lidem v nouzi může jevit také půjčka. Mnozí jsou tak brzo lapeni v dluhové pasti a stávají se obětmi lichvářů a obchodníků s chudobou, mezi něž patří i lokální zastupitelé a celebrity současného politického uspořádání. Vedle drobných krádeží se pak jako poslední možnost jeví loupežná přepadení, prodej drog a prostituce. Na druhou stranu se ze strany chudých nejedná o kriminalitu, která by ve větší míře škodila celé společnosti. Netýká se jich závažná hospodářská kriminalita ani organizovaný zločin, naopak se sami stávají jejich obětí.

Velká část Romů žije z příjmů na hranici absolutní chudoby, které jsou porovnatelné s příjmy v Africe a nejchudších zemích Asie. „*Koláč, který sa rozdeľuje medzi najchudobnejších, je veľmi malý. Predstavuje takmer zanedbateľný zlomok [z veřejného rozpočtu]. Nezodpovedá tej predstave o mnohopočetných rodinách, ktoré sú najmä poberateľmi dávok,*“ potvrzuje paní Kusá v ojedinelé reportáži na TV JOJ. „*Máme tu veľkú skupinu ľudí, ktorí naozaj žijú z niečoho ako jedno euro na deň pre jednu osobu, a to je strašne málo peňazí. To si nevieme často predstaviť, keď sa povie 250 euro, alebo 320 euro za mesiac, tak to možno niekomu znie ako veľa peňazí, ale keď ste štvorčlenná rodina, tak si z toho veľmi ťažko urobíte vnútorný rozpočet. Musia šetriť každú korunu, musia kupovať neľahcejšie potraviny a niekedy sú vystavení existenčným problémom s bývaním,*“ vyvrací fámy, které kolují po internetu na Slovensku, ale i v Čechách, Laco Oravec z Nadácie Milana Šimečku. Studie světové banky vypovídá, že běžná romská rodina žije ze šedesáti procent toho, co má k dispozici běžná neromská rodina.⁽⁶⁾

Situace ve slovenských romských osadách je nejkritičtější. V České republice však romské osady zanikly během druhé světové války v důsledku holocaustu. Převážná část romské populace v ČR obývá vyloučené sídlištní ghetta v okolí velkých měst, jejichž průmyslová sláva zanikla v průběhu transformace na tržní hospodářství. „Podle některých odhadů žije až 80 % českých Romů ve městech, zatímco na Slovensku žije naopak až 80 % Romů na venkově.“⁽⁷⁾ Dalším typickým obydlím jsou „roztroušená chudá obydlí umístěná převážně ve staré chátrající zástavbě“ v malých městech a obcích.⁽⁸⁾ Podmínky, ve kterých nejchudší přebývají, berou lidem veškerou důstojnost. Jedná se o holobyty s předraženým nájmem. Není výjimkou, když v místnosti o rozměrech 20 metrů čtverečních žije osmičlenná rodina. Místnosti jsou často bez elektriny, na celém patře je jedna společná kuchyňka, záchodová mísa, umyvadlo a sprcha. Na stropě vzkvétá plíseň a šíří se úplavice, štenice, švábi a svrab. Děti nemají žádný prostor na hraní a na učení. Celá rodina spí na několika starých spojených matracích. Jejich obyvatelé nepřekvapivě často marodí. František Kostlán popisuje situaci v Ostravě: „*Jako takový průměrný případ (ani nejhorší, ani nejlepší) slouží jedna z ubytoven v Cihelní ulici. Dospělí zde platí 3500 měsíčně na hlavu, každé z dětí pak 2000 korun. Rodina s pěti dětmi tedy za jeden zhruba dvacetimetrový pokoj zaplatí 17 tisíc korun měsíčně. Část z toho zaplatí stát na doplatecích na bydlení. Ale protože Tito lidé doslova žijou za pár korun (žádné pohádkově vysoké sociální dávky na ně nikde nečekají), je i ta částka, kterou musejí zaplatit za bydlení v ubytovně ze svého, stále hodně vysoká. Častokrát vyšší, než by dali za nájemné v běžných bytech. Na každém patře je deset pokojů, v nichž žije 40 až 50 lidí.*“⁽⁹⁾

Naneštěstí se opravdu jedná o jeden z „lepších“ případů. Ve vyloučených lokalitách kvete byznys s chudobou provozovaný lokálními zastupiteli a majiteli ubytoven. Ve společnosti panuje předsudek, že Romové nebo jiní chudí lidé vybavení ubytoven devastují. Skutečnost je však taková, že ačkoliv jejich majitelé inkasují astronomické částky, neplní povinnosti pronajímatele a ubytovny nechávají bez sebemenších oprav desítky let chátrat. Za jednu takovou vybydlenou místnost o výměře necelých 19 metrů čtverečních zaplatí romská rodina až 24 000 Kč. Pobyt dospělého stojí až 4200 Kč a pobyt dítěte 3900. Někteří majitelé mají v nájemních smlouvách zapsanou podmínku, aby dávky posílal úřad rovnou na jejich účet.⁽¹⁰⁾ Konzervativní TOP09 však zavedla od roku 2012 „*maximální hranice uznatelných nákladů na bydlení*“⁽¹¹⁾ přičemž se chvástala zastavením byznysu s chudobou. Výsledek je však takový, že ceny za vybydlené a majiteli neudržované ubytovny zůstávají přemrštěné a lidé musejí shánět peníze na doplatky, kde se jen dá. Ty často činí větší částku než konvenční bytová jednotka. Při pokusu o pronájem klasického bytu však romská rodina naráží na předsudky majitelů. Počet chudinských ghatt v Česku přibývá. V roce 2006 jich bylo asi 330, do roku 2011 jejich počet stoupl na 400.⁽¹²⁾ V nich žije podle odhadu až 100 000 lidí bez vyhlídky, že se ještě někdy dostanou k lepšímu bydlení. V ČR musí člověk závislý na dávkách vystačit asi se 100 Kč na den. A pokud máte děti, situace se nemění, nebo se mění k horšímu. Se čtrnáctiletým dítětem, které má prakticky stejnou spotřebu jako dospělý, se vaše životní minimum zvýší o 1100 Kč měsíčně.

Hnutí solidarity

Z výše uvedeného vyplývá, že tzv. „problém romské otázky“ není ničím jiným než problémem chudoby. To si uvědomují i někteří politici, gigantické nevládní organizace typu Člověk v tísni a nadnárodní instituce jako Světová banka (SB) a OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Žádnou pomoc od nich ale nečekejme. Politici a mnozí místní zastupitelé již několikrát dokázali, že problémy umějí „řešit“ jen donucovací cestou. Peníze na rozvoj vyloučených regionů končí na kontech spřátelených firem nebo jsou použity na platy „sociální“ byrokracie. Sociálních problémů veale využívají k prosazování nepopulárních zákonů, které chudobu ještě více prohlubují. Podobně jako ve státní správě jsou peníze na boj s chudobou utápěny v byrokracii obřích nevládních organizací. Ty se pak soustředí pouze na nejviditelnější elementy sociálních problémů a sepisují nesmyslné círaty o své práci, aby si zajistily další tučné granty. Nejškodlivějším činitelem jsou však rozvojové projekty nadnárodních institucí (OECD, SB, MMF). Pod záminkou boje proti chudobě nepřestávají mluvit o uvolnění překážek ekonomickému růstu a dále tak šíří doktrínu neoliberalismu, která nejenže bídačí chudé regiony rozvojových zemí, ale i regiony rozvinutých zemí Evropy a Severní Ameriky.

Romská ghetta v České a Slovenské republice svým historickým původem a životními podmínkami příliš nápadně připomínají válkou a chudobou zbídačené regiony třetího světa. Se staletými křivdami se budeme asi muset každý vyrovnat po svém. Zároveň však musíme vystupňovat vyvracení mýtů, které o Romech kolují, kde je to jen možné. V práci, ve škole, na ulici, doma, na internetu i v médiích. Zajímavou inspiraci, jak posunout boj proti národnostnímu a třídnímu útlaču vpřed přináší John Holloway, který si všímá vzteku, kterým je společnost prostoupená. Otázkou je, kam je tento vztek nasměrován. Elity se pravdě-

podobně budou dále snažit směřovat tento vztek dolů. Proti těm, kteří jsou na tom ještě hůř a nemohou se bránit. Druhou možností je obrátit vztek směrem nahoru, tedy vůči prominentům a principům, které jsou skutečnými viníky současné krize.⁽¹³⁾

Odkaz hodný inspirace nám zanechal také anarchista Jakub Polák, který problému anticiganismu věnoval velkou část svého života. Je známý svou kritikou integračního paternalismu praktikovaného státem a nevládními organizacemi. V rozhovoru pro Antifašistickou akci uvedl: „*Romové potřebují nikoliv paternalistickou péči, ale respektování práva na vlastní způsob života a možnost o něm svobodně rozhodovat. Jestliže jim k tomu majoritní společnost dá prostor a umožní vlastní samosprávu, teprve tehdy získává právo požadovat po nich odpovědné jednání.*“ Hájí cestu „*zformování Romů jako národa, a tím i schopnosti hájit své zájmy nejen jako jednotlivci, ale i jako celek.*“ To však naráží na překážky ze strany politiků, společnosti a pasivity samotných Romů, kterou „*prohlubuje zkušenost se selháváním zastupitelské demokracie a právního státu, nahrazované klientelismem a korupcí. Přesto pro Romy nevidím jinou cestu než prosazování skupinových práv a program společenské samosprávy s možností samostatného hospodaření a spravedlivého rozdělení společenských prostředků ve všech oblastech života, navazující na romské tradice, ale prosazovaný demokratickými prostředky, aby byla vyloučena manipulace a zneužití moci.*“⁽¹⁴⁾

K problému vyloučení romské menšiny, její chudoby a nenávistných předsudků většinové společnosti se lze stavět různými způsoby. V několika směrech si ale žádá vzájemné společné úsilí. Zkušenosti ze sociálních konfliktů v ostravském Přednádraží, ústeckých Předlicích a Krásném Březně ukazují, že situaci lze zlepšit skrze akt solidarity. Nesmíme však zapomínat, že solidarita znamená „*jednat s ostatními jako se sobě rovnými, odmítnout nakládat s ostatními jako s prostředky k dosažení svého cíle a utvářet vztahy, které podporují svobodu všech namísto toho, aby menšina dominovala většině.*“⁽¹⁵⁾ Solidarita musí být silnější než nenávist!

Zdroje:

- cs.wikipedia: Romská menšina v Česku
- Jana Horváthová: Kapitoly z dějin Romů, kap. 9 První pokus o asimilaci
- Čtibor Nečas: Holocaust českých Romů
- Milan Valach: Svět na předělu, s. 38
- Milan Valach: Svět na předělu, s. 39
- Novinky SK: Koniec fám. Rómovia na sociálnych dávkach neryžujú (6. 3. 2013)
- Socioklub: Romové ve městě
- Tamtéž
- Deník Referendum: Situace chudých lidí je vážná a ponižující. Ukazují to příklady z Ostravy
- Novinky.cz: Ubytovny jsou zlatý důl, jejich majitelé bohatnou na dávkách pro chudé (3. 3. 2013)
- TOP09: Sociální dávky na bydlení, jejich limity a navrhovaná úprava
- Deník Referendum: Počet ghatt roste. Levněji než stěhování vyjde sociální pomoc
- ČSAF: Hledání anarchistické politiky
- Antifa.cz: Cikáni do plynu? Díl I. Rozhovor s Jakubem Polákem
- Existence 3/2012: Proč je solidarita pro anarchisty tak důležitá

POGROM PRO KORUNU

(dokončení ze strany 1)

Darmožrouti do práce

Uměle vyvolaná nenávist k nebezpečným neprávoplatným majitelům koruny padesát často přerůstá v odpor k samotnému pobírání sociálních dávek. Napadání sociálních práv může být ve prospěch jen těm, kteří je nebudou nikdy potřebovat, a takových je stále mén. V celé Evropě stoupá nezaměstnanost, Českou republiku nevyjímaje. Podniky avizují další rozsáhlá propouštění. Sehnat práci, která by umožnila zajištění důstojných životních podmínek, je často nadsádkový výkon pro

bílého čerstvého absolventa vysoké školy. V stejných podmínkách pracovních příležitostí, v jakých živoří romská menšina, se může zanedlouho ocitnout bílá většina. Příznačným obrázkem tohoto bezútěšného paradoxního stavu je už několik měsíců nedobrovolně nezaměstnaný pětadvacetiletý člověk, který před chudinskou ubytovnou prokládá hlasitě skandování „cikáni do práce“ tichým, ale rozhodným „cikána bych nikdy nezaměstnal“. Papouškuje-li takový člověk politické heslo o příživnictví chudých, uniká mu, že spadá do stejné kategorie, nebo se jí nebezpečně blíží. V zaběhnu-

té frázi o parazitismu chudých zaznívá bezohlednost, arogance a sobeckost, je-li vyslovena byznysmeny a politiky, slyšíme-li ji však z úst do chudoby se propadající střední třídy, zní v ní zoufalá snaha odlišit se od nejchudších alespoň formálně.

Zdroj:

- http://www.ods.cz/clanek/4473- zneuzivani-socialnich-davek-neni-malickost
- tabulka) Údaje z roku 2010 dostupné na webu MPSV a MF

Druh výdaje	Částka v mil. Kč
Příspěvek na živobytí	2862
Doplatek na bydlení	686
Mimořádná okamžitá pomoc	333,5
Přídavek na dítě	3861,8
Rodičovský příspěvek	27 722
Sociální příspěvek	3100
Příspěvek na bydlení	3521
Porodné	1565
Pohřebné	16,3
Dávky péčovské péče	1005,4
Podpora v nezaměstnanosti	13 317
celkem	57 990
celkové výdaje státního rozpočtu	1 156 790

ABY SE LIDI KONEČNĚ OZVALI A NAVZÁJEM SE PODPOŘILI

(dokončení ze strany 1)

Jak vznikla „kauza Přednádraží“

Majitel domů v Přednádraží se vymyká s typickým zavedeným šmelinářům s chudobou, jak je známe z jiných chudých českých lokalit. Oldřich Roztočil koupil domy (bez okolních pozemků) teprve před několika lety a společně s obyvateli se je snažil opravit tak, aby fungovaly jako slušné bydlení. Při jednání s městem, které je odpovědné za léta neřešený havarijní stav kanalizace, jež mu patří, byl neustále šikanován, takže podal na město trestní oznámení. Jedinou odpovědí úředníků byly výhrůžky. Ukázalo se, že město ve spolupráci s nevládními organizacemi (např. Poradnou pro lidská práva a občanství nebo sdružením Jekhetane) a pomocí dosazené figurky Jana Chytila, syna jednoho z radních, kterému přidělili úlohu romského koordinátora, již dávno před medializací kauzy v létě 2012 (kdy dalo najednou obyvatelům okamžitý příkaz k vystěhování kvůli havarijnmu stavu) hledalo pro obyvatele domů náhradní ubytování. Této klíče se podařilo kompletně vystěhovat blízkou ulici Palackého. Kdo za těmito aktivitami stojí, je evidentní právě z uvedeného postupu: v Palackého ulici totiž koupila budovu bývalé školy soukromá Vysoká škola Karla Engliš se zřejmým úmyslem lacino postupně koupit celou lokalitu. Lacino proto, že ve čtvrti bydlí převážně Romové, s nimiž se už léta potichu šibruje a manipuluje stejně po celé republice.

Toto tiché kšeftování se zadrhlo ve chvíli, kdy došlo ke zveřejnění katastrofálního stavu způsobeného magistrátem, který léta kašlal na svou povinnost opravit městskou kanalizaci (při medializaci kauzy se dokonce snažil zpochybnit své vlastnictví). Sklepy domů zaplavené hnijícími splásky způsobily nejen statické ohrožení budov v Přednádraží, ale také několik epidemii žloutenky. Stavební úřad, hygienici i úřad příslušného městského obvodu mohli mít na svědomí lidské životy kvůli pochybnému kšeftu s majitelem soukromé vysoké školy a s dalšími obchodníky s chudobou – a to všechno shodou náhod za přítomnosti médií. Začali tedy marginalizovat svoji vinu, házet ji na majitele domů, na jejich obyvatele a kohokoli, kdo byl po ruce. Přitom ani nedokázali postupovat v souladu se zákonem, protože např. stavební úřad nejednal s majitelem domů o nutnosti oprav, nařídil obyvatelům, aby se ze dne na den vystěhovali, nemohl se prokázat povinným rozhodnutím soudu atd.

Majitel domů v Přednádraží se pak spojil s obyvateli domů, kteří považovali toto místo za svůj domov a chtěli zde zůstat. Svépomocí se společně pustili do oprav, provázených marným bojem s příslušnými úřady, se sociálními pracovníky, s Městským obvodem Moravská Ostrava a Přívoz odpovědným za inženýrské sítě, napojeným na byznysmeny s chudobou, a nakonec i s činovníky zdejším zdejším nevládních organizací, kteří jsou kvůli grantům loajální jen k městu. Jak ovšem napsal už v srpnu loňského roku Jakub Polák, majitelův podnikatelský záměr provozovat obytné domy selhal, protože Roztočil „zastavit tlak na likvidaci Přednádraží sám nedokáže. Na to je příliš malá ryba, která narazila na velké žraloky.“

Kauza Přednádraží je ovšem v jednom ohledu jedinečná: Romové se postavili manipulaci shora a začali transparentně jednat s úřady a zveřejňovat všechny průvodní okolnosti. Mezi nejaktivnější patří paní Iveta Horvátová a její syn Imrich Horvát.

Nebojuješ za Přednádraží?

Ne, nejsem bojovník za Přednádraží, jsem bojovník za obyvatele Přednádraží.

Kam bývalí obyvatelé šli?

Hodně jich odešlo na ubytovnu, protože je k tomu přemluvil pan Dušan Červeňák, který dělá na Úřadu městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz. Tvrdil, že až po krátkém pobytu na ubytovně je šance dostat byt od města. Jenže ve skutečnosti dostával od pana Vladimíra Leška, majitele ubytoven, tisíc korun za každého člověka, kterého tam poslal bydlet. Hodně těch lidí je tam dodneška. Platí za osobu, ne za obývaný prostor, mají třeba jeden jednoplotýnkový vaříč pro celou chodbu a některé ženy se dostanou na řadu s vařením pro rodinu až v sedm večer. Majitel ubytovny vybírá například za jeden pokoj o 20 m², kam dá celou rodinu, kolem 25 tisíc korun měsíčně. Sociální příspěvek je částí nájmu, který jde někdy ze sociálky rovnou majiteli ubytovny.

Nebo třeba paní Eva, která měla nájemní smlou-

vu na dobu neurčitou, byla výhrůžkami vystěhovaná z Palackého ulice, teď žije se svojí sedmičlennou rodinou v garáži v kolonii bezdomovců. Měli možnost přestěhovat se na Přednádraží, ale moc nevěří tomu, jak to tam dopadne. Snažíme se pro ně dojednat nějaký byt, ale je to zas ten samý problém – bez peněz se nedá dělat nic. A když ty peníze máte, stejně nic neseženete. Tady to totiž s Romama chodí tak, že jak moc mluvíš, tak si i škodiš. Třeba jedna rodina z těch, co jsou ještě na Přednádraží, byla asi podvedena nejvic ze všech. Snažíme se jí nejvic pomoci, ale nejde to a nevíme už jak, protože na začátku poslechli úředníky a teď mají kvůli tomu prostě smůlu. Město jim řeklo, my vám pomůžeme s bydlením, ale musíte se přestěhovat z Přednádraží. Uposlechli a šli na ubytovnu. Na ubytovně byli měsíc, dva měsíce – a byt žádný. Přitom má město 750 volných bytů. Tahle rodina se kvůli ubytovně rozdělila, jeden syn není vedený na úřadě práce, a tím pádem nemůže být na té ubytovně. Takže zůstal se svojí přítelkyní na Přednádraží. Mezitím změnili ubytovnu na azylový dům, kde se zvýšily nájemní a lidi na to nemají. Takže jsou teď zase spolu – na Přednádraží.

Co všechno pro Přednádraží děláte?

Většina domů se už nedá zachránit. Obývaný je už jen dům číslo 8. Na domě se provedly následující opravy: vyklizení všech volných bytů, zateplení volných bytů, kde byla rozbitá okna, polystyrenem a postupem času i zasklení oken. Dál tam byla porušená střecha, protože odpadly plechy, takže jsme nechali odborně opravit střechu okamžitě, jak se nám podařilo sehnat peníze. Dál tam byly nevyhovující rozvody elektřiny, takže jsme nechali udělat nové, dál nové světlo na chodbách, všechno podle platných norem. Z dalších nutných oprav jsme nechali udělat zábradlí, které na schodištích chybělo. Nechali jsme vyklidit sklep, který byl několik let zatopený, takže je teď, jak má být. A do budoucna budeme řešit odpady. Fekální jímky jsou nevyhovující, nejsou vybírané. Musí se opravit a dům se musí napojit na jímky jako prozatímní řešení, protože na kanalizaci nemáme peníze. Kanalizace na ten jeden dům by stála milion a půl. Na to peníze nemáme, takže jsme se domluvili se stavebním úřadem, že bychom zbudovali jednu centrální jímku, která by se jednou za čtrnáct dní vyvážela. Tohle už je v plánu dlouho, ale musíme čekat, až skončí zima, aby se dalo začít s prací. Je to další investice 100 tisíc korun, na což už jsme se Vzájemným soužitím Kumara Wishwanathana sehnali peníze jako dar.

Ted' čekáte na konec zimy?

Ted' se zatím dodělavá ta elektřina, jsou nové rozvody, ale nejsou na ně napojeni obyvatelé některých bytů. Abychom to mohli udělat, potřebujeme souhlas majitele Roztočila.

Nejdůležitější práce, která tam je potřeba, je natáhnout vodu. V celém domě jsou totiž olověné trubky, což není podle hygienické normy možné. Za úkol si to vzal majitel, protože je vyučený instalatér. Dokud tam ale nebude elektrika, nemůže prý začít. Už je to měsíc a ještě nezačal dělat, takže nevíme, jak jsme na tom s trubkami. Vodu jsme provizorně nechali jen v jednom bytě. A jak jsou velké mrazy, tak to zamrzne.

Podle úřadu když se udělá ta voda, elektřina a jímka, tak jsme splnili požadavky a stavební úřad zanese dům číslo 8 do katastru. Ted' je dům vedený jako stavba.

Mluvil jsi o penězích na opravy. Jak je sháníte?

Největším sponzorem byla nadace při OSN pro pomoc v nouzi, co se týče rekonstrukcí. Dalším podporovatelem je občanské sdružení Vzájemné soužití, které půjčilo majiteli Roztočilovi 150 tisíc korun, a poskytlo dar 30 tisíc na vyčištění sklepů od fekálií. Potom máme různé benefiční koncerty, já vím o třech – jeden byl v Ostravě a dva v Praze, kdy se na prvním benefičním koncertu vybralo 6000 na pomoc při placení kaucí těm, co se odstě-

hovali z Přednádraží, z druhého benefičního koncertu jsme zaplatili stávající dluh za vodu, z dalšího se daly peníze na opravu elektrických rozvodů a na úklid Přednádraží. Po vyklizení sklepů a stavebních úpravách jsou tam hromady stavební suti a přistavení kontejnerů je dost drahé. Nemáme udělaný celkový přesný rozpočet, takže nevíme, kolik nám bude ještě chybět. Jde to postupně od opravy k opravě.

Je tu zapojená voda. Jak se platí?

Ty lidi, co tu bydlí, mají špatné zkušenosti, skoro každý je chtěl nějak podvést. Třeba jeden z dřívějších obyvatel od nich vybral peníze na vodu a nikdy ji nezaplatil. Ten se tu už nesmí ukázat. Takže jsem tu udělal nástěnku, kolik se má zaplatit za vodu každý měsíc. Lidi se naučili líp hospodařit, vybíráme za byt 100 korun měsíčně, platíme a někdy nám i zbyde, takže už máme rezervní fond.

Někde v novinách se psalo, že jste taky vymalovali byty.

Pomáhali jsme při opravách, jak jsme uměli, takže já a můj kamarád Josef, který je vyučený malíř, jsme začali postupně malovat byty. Zdi byly v mizerném stavu, takže jsme do jednoho bytu dali 100 kilo vápna a nějakých 80 litrů barvy. Měli jsme dost velkou spotřebu materiálu – neudělali jsme to moc profesionálně. Pan Kumar z nás měl radost... V bytě, kde jsme začali, jsme měli mít kancelář s panem Kumarem, vedle by bylo dětské klubové centrum a v další místnosti by byla pro zdejší ochranka z místních obyvatel. Zatím je byt prázdný.

Co bude dál?

Na lidech, co tam zůstali, se podepsal stres a nejistota, jak to vlastně bude dál. Už jsou na dně.

Takový stav se nedá vydržet dlouho.

Je to na hlavu. Jeden den slavíme, že máme konečně opravenou střechu, a další den se ukáže, že bychom měli udělat kanalizaci za miliony korun.

Opravu střechy jsme zadali nejhorší firmě (Machala), která slíbila, že střechu začne dělat 25. listopadu a že 19. prosince bude hotová. Dneska máme 8. dubna a střecha byla dodělaná 5. dubna. Sláva. Na elektrinu jsme měli nejlepší firmu, udělali nové rozvody. Děláme postupně, co je třeba, ale situace se mění ze dne na den a třeba majitel najednou přestane komunikovat. Pro zdejší obyvatele je to velká psychická zátěž. Už o tom ani nechťejí s nikým mluvit. Doufají, že se dům jednou otevře, že přijde úředník a povolí kolaudaci. Jenže nic není jisté.

Než se dokončí rozvod vody, musí si ji nosit do bytů z přízemí, a když si chce paní vyprat, musí ji nanosit, dát ohřát a pak v rukách všechno vyprat. Pračku má, ale bez elektřiny je jí k ničemu. A celý den od rána se musí shánět dříví na topení do kamene.

Jak se k vám chovala média? Jednu dobu to bylo pro noviny i televize lákavé téma zavánějící katastrofou.

Jednou přijela taková krásná redaktorka z televize Nova a prohlásila, já jsem vám přišla pomoci, já tady s vámi strávím celý den, pane Horváte, jste schopný s námi chodit, provádět nás a mluvit do kamery? Tak jsme chodili, chtěli vidět něco špatného, chtěli vidět i pěknou stránku, ukazoval jsem jim krásné opravené domy, opravené byty, a oni stejně natočili ty odporne domy. Chtěla jít do sklepa, tam se zeptala: „Můžete mi říct, od čeho je tady ten bordel?“ Leželo tam nějaké smetí, tak jsem řekl, že třeba místní obyvatelé byli líní jít do popelnice, tak to vyhodili tady. Nevěděl jsem, že to nahrává, a taky jsem tím nemyslel, že se normálně hází smetí do sklepa. Natočila to do reportáže.

Taky tu byl ten den koncert, byli tam i Romové s bandaskami vína, takže to museli mít do Novy taky natočené, jak se Romové dokážou pořad bavit. A v den natáčení reportáže lidi čekali podpory, takže si museli taky natočit, že Romové berou nějaké sociálky. V reportáži pak bylo, že Romové dostali 18 tisíc příspěvků, pak tam byly záběry, jak Romové večer na koncertě pijou za ty peníze... Takhle nám tou reportáží pomohla.

Tehdy byl náš tiskový mluvčí pan Bandý a vyhlásil na dva dny embargo na média. Média tady za námi utíkaly kolem baráku, chtěly rozhovor a slyšely: „My s váma mluvit nebudeme.“ Někteří jim chtěli i rozbít kamery. Média nás ukázali hodně špatně, ale na druhou stranu bez nich by nás byli vystěhovali ze dne na

den a nikdo by o tom nevěděl.

A jezdí sem jeden student z JAMU od té doby, co viděl ve zprávách Přednádraží. Je to jediný dokumentarista, který to pořád sleduje a má zaznamenaný od začátku celý vývoj. Natáčel mě, jak bojuju za Přednádraží a jak to pak jednu dobu vzdávám.

Ale já nechci být v médiích jako osoba sám za sebe, nic na Přednádraží nedělám kvůli sobě. Jednou už jsem toho měl dost, aby mě média pořád ukazovala, a jak jsme malovali byty na Přednádraží, natáčeli tam z televize zase reportáž, tak jsem je prosil, ať zas neřikají, že jsem to já. Nebude vás poznat, tvrdili mi. Dokonce mi ukázali záběry, co natočili – byl na nich někdo, kdo maluje zeď. Nikdo by mě nepoznal. Večer jsem si zapl Události, komentáře a dívám se na ten záběr a vidím tam titulek: Imrich Horvát, obyvateľ Přednádraží. Splnil, co slíbili, že záběrů mě poznat nebylo. Jen tam napsali moje jméno.

Ty jsi bojovník...

Já nechci mluvit o sobě a za sebe. Když napíšu dopis, nepíšu ho svým jménem, ale píšu ho jménem Sjedenocení Romů, organizace, která právě vzniká. Neprohlašuju se za bojovníka. Možná jsem aktivista. Nevěřím na jediný problém, jako je Přednádraží. Chtěl bych se zaměřit na problémy v České republice, které spolu souvisí a z kterých problémy jako Přednádraží vznikají. Mluvil jsem s lidmi z Ústí, z Prahy a přišel jsem na to, že o sobě nevíme. Do té doby jsem taky nevěděl o cizích problémech. Třeba při událostech ve Varnsdorfu se nezval nikdo z romských komunit jinde, žádná romská organizace se neozvala, že jim pomůže. Myslím, že největší problém nás Cigánů je, že se neumíme zastat jeden druhého, sami sebe.

My gádzové to taky neumíme.

Ne, vy to umíte. Co třeba akce iniciativy Stop vládě? To když proběhla demonstrace za Přednádraží, kolik myslíte, že tam bylo Romů? Pár lidí z Přednádraží. Chtěl bych, aby se Cigáni posbírali a postavili se za sebe navzájem, aby si jich město a média všimly a braly je vážně. Město by je nemohlo ignorovat a muselo by se k tomu vyjádřit a nakonec udělat něco, aby se ten přístup změnil. Ted' řeší problémy odděleně s jedinci a slibují jim, že pro jednotlivce to vyřeší, když ten se pak nebud starat o ostatní.

Moje máma začala mluvit, začala chodit na radnici – a najednou se stal zážrak. Je to jediná osoba z ubytovny, která se mohla odstěhovat do městského bytu. Lidi, co šli na ubytovnu, jsou tam půl roku a nedostanou byt. Protože nemluví, a když tam přijdou média, televize, tak mají strach mluvit. Kdyby je totiž majitel ubytovny Leško viděl v televizi, jak se ozvali, tak je vyhodí.

Chci udělat něco pro to, aby se lidi konečně ozvali. Aby se navzájem podpořili. Aby byla nějaká asociace Romů, která by si vymohla přístup na jednání města, když se řeší nějaká romská otázka. Ted' tam jsou „odborníci“, kteří nevědí nic o Romech. To přece nejde.

Vezmete nás za členy?

Je mi jedno, jestli je člověk bílý nebo černý. Pro mě je člověk člověkem a řeším jen to, jak to má srovnané v hlavě. Takže jo.

Díky.

Imrich Horvát (druhý zleva) s kamarády v Praze

NEPOKOŘÍME-LI ROMY, POKOŘÍME JEJICH DĚTI

Politici a sociální činitelé, kteří se zabývají ne-
přizpůsobivostí velké části romské menšiny,
vidí jednu z hlavních příčin selhání integrace ve
vysokém počtu absencí romských školáků. Ob-
viňují rodiče, kteří nedohlíží na docházku svých
dítěk a nechávají je poflakovat se v ulicích.
„Diskriminaci Romů vymýtlíte tím, že se budou
vzdělávat a pracovat. V budoucnu by mohly být
sociální dávky podmíněny školní docházkou rom-
ských dětí,“ prohlásil již v roce 2009 Michael
Kocáb.¹⁾ Otázka podmínění sociální pomoci
školní docházkou přišla znovu na přetřes po ne-
pokojích ve Šluknovském výběžku roku 2011.
Přišlo se na to, že pravidlo již léta existuje, jen
jeho uplatňování není povinné. Za chybu to
označil tehdejší ministr práce a sociálních věcí
Jaromír Drábek: „Od prvního ledna zpřesníme
a zpřísníme dikci zákona. Tedy jednoznačně
stanovíme docházku do školy jako skutečnou
podmínku pro výplatu dávek hmotné nouze. Dnes
je to na uvážení správního orgánu...“²⁾

Podle těchto reakcí se zdá, že se autority vzdáva-
jí vlastní odpovědnosti za stav školství a úroveň
vzdělanosti společnosti. Neptají se sami sebe „jak
učit čist“, ale jak přinutit své žáky, aby akceptovali
jejich jednotvárnou metodiku výuky. Důvody se-
lhání nehledají v systému školství, ale v samotné
společnosti, jejíž část se tomuto systému neumí
anebo nechce přizpůsobit. Při hlubším pohledu
však zjišťujeme, že autority odpovědné za školství
plní svou úlohu velmi dobře. V hierarchické ne-
svobodné společnosti totiž není účelem školství
společnost vzdělat, ale selektovat. Již od raného
věku musí docházet k dělení zrna od plev. Pomocí
nekompromisních nátlakových metod a nezpo-
chybitelného principu „něco za něco“ jsou děti
již od plenek přidělovány vlastnosti vykreslující
jeho charakter a budoucí postavení ve společenské
hierarchii. Na vyšší příčky by měli dosáhnout pou-
ze „dobří žáci“, kteří jsou šikovní, pilní, pracovití,
disciplinovaní, nebo alespoň snaživí. Ti ostatní,
kteří jsou pomalí, pohodlní, nebo dokonce líní, pak
mají zastávat řadovou společenskou funkci, která
vyžaduje jediné – přizpůsobit se zaběhlé hierarchii
a systému práce. Hierarchická společnost jednodu-

še potřebuje úspěšné, méně úspěšné a neúspěšné
a její reprodukci zajišťuje mimo jiné systém škol-
ství. Kdo by pak vykonával špinavou práci, kdyby
byli všichni vzděláni?

Vzděláním k porobě

Většina lidí si asi říká, že vzdělání je dobré nebo
že vzdělání je vždy dobré anebo jakékoliv vzdělání
je dobré. Jenomže pokud máte nějaký majetek
a moc a chcete si zachovat své privilegované po-
stavení, není jednodušší způsob než utvořit či
uchopit vzdělávací systém, jehož struktura bude
náležitě odpovídat společenskému uspořádání.
Proto už první ministr školství USA Henry
Barnard v roce 1867 prohlásil: „Vzdělání vždy
vede ke svobodě.“ Anarchisté však tento názor ne-
sdílí. Institucionalizované školství totiž nevzdělává
lid, ale produkuje občany, kteří jsou slepě loajální
k existenci hierarchie, státních institucí a samotné-
ho státu. Občany, kteří strpí existenci vlády, jež
jedná proti jejich zájmu. Občany, kteří nejsou
schopni tvořit ani snít, pouze vybírat nejmenší zlo
z hmatatelného. Občany, kteří budou schopni na
pracovišti snášet područí vlastníků, nebo jimi do-
sazených šéfů, a „možnost“ změny práce respek-
tive šéfa budou považovat za svobodu.

Jedním z prvních kritiků institucionalizovaného
školství byl William Godwin. Ve svém díle *Zkou-
mání o podstatě politické spravedlnosti a jejím
vlivu na všeobecnou ctnost a štěstí* napsal:
„Projektu národního vzdělávání by mělo být za-
bráněno z důvodu jeho zjevného spojení s ná-
rodní vládou... Vláda neselže v jeho využití k posí-
lení své moci a udržení svých institucí...“³⁾ Státní
školství dosáhlo bouřlivého vzestupu v devatenác-
tém století. Nebylo tomu tak z důvodu emancipace
společností, které v jednotlivých státech toužily po
větší a větší svobodě. Důvodem byla holá hospo-
dářská nutnost. Vyžadoval si to tehdejší vzestup
průmyslové výroby. Průmysl nepotřebuje svo-
bodné myslící jedince, ale dělníky, po kterých vy-
žaduje dochvilnost, přesnost, pasivitu, poslušnost
a ochotu snášet své méněcenné postavení. Podle
Nigela Thrifta bylo tehdy mnoho průmyslníků
přesvědčeno, že prvotní generace dělníků bylo
téměř nemožné přimět k disciplíně. První dělníci
nebyli zvyklí na režim námezdní práce a nehodlali
respektovat autoritu zaměstnavatele. Jedinou nadě-
jí byly přicházející generace, „základní škola by
mohla být využita k prosazení návyků pracovní
disciplíny, nyní tolik nezbytné pro průmyslovou
výrobu... Umístění malých dětí do škol, aby zde po
dlouhé hodiny vykonávaly práci v nezáživných
předmětech, bylo viděno jako pozitivní ctnost, kte-
rá vytvářela návyk, neřku-li naturalizovala práci
a únavu.“⁴⁾

Moderní škola

Anarchisté si od samého začátku uvědomovali,
jakou úlohu sehrává oficiální školství v udržování
struktur útlatku. Při budování svobodné společnosti
proto hraje důležitou roli vize a praxe libertinské
formy vzdělávání. Všichni známí anarchističtí
myslitelé od Godwina přes Proudhona, Bakunina
a Kropotkina, až po současníky jako Goodman a
Warda, kladou důraz na libertinské vzdělávání,

BLESKOVKY

Sbírka pro pražské chudé děti

Radnice Prahy 7 vyhlásila peněžní sbírku pro
dětí, které navštěvují základní školy v tomto praž-
ském obvodu a jejichž rodiče nemají peníze na to,
aby jim platili školní obědy. Náhodným průzku-
mem kvality stravování školních dětí se přišlo na
to, že jich desítky na různých základních školách
Prahy 7 trpí podvýživou. Hladové děti prý nesní-
dají, nesvačí a namísto oběda dostávají ve školních
jídelnách aspoň čaj. Jejich nezaměstnaní rodiče žijí
zpravidla z podpory, která nestačí na základní
provoz domácnosti ani na to, aby dětem kupovali
dotované obědy v ceně 25 až 27 korun. Podle sta-
tistického úřadu Evropské unie Eurostat je pětina
dětí v Česku ohrožena chudobou a dvě procenta si

kteří rozvíjí všechny studentovy stránky a zároveň
povzbuzuje kritické myšlení a mentální svobodu.⁵⁾
Smyslem takového vzdělávání je slovy Proudhona
postarat se o to, aby „*průmyslový dělník, člověk
činu a intelektuál byli vtěsnáni do jednoho*“.⁶⁾ Po-
vědomí o úloze konvenčního školství a ideály
libertinské výchovy stály u zrodu alternativního
vzdělávání, které je známé pod termínem Moderní
škola. Moderní školy jsou samosprávné projekty,
na jejichž chodu se podílejí studenti, rodiče a učí-
telé, kteří odmítají konvenční donucovací způsob
výchovy a vzdělávání. Nejznámějším propagáto-
rem Moderní školy se vzhledem k popravě, kterou
na něm v roce 1909 vykonal španělský stát, stal
Francisco Ferrer. Ten argumentoval: „*Vládci si
vždy dávali pozor, aby kontrolovali vzdělávání
lidí. Vědí, že jejich moc je téměř výlučně založena
na školách, a stojí si za udržením svého monopolu.
Škola je nástrojem dominance v rukou vládnoucí
třídy.*“⁷⁾ Proto byla projektu Moderní školy přísu-
zována velká důležitost. Kladl si za cíl rozšířit svo-
bodné ideály uvnitř hierarchické společnosti
a podkopat jeden z jejích základních pilířů – škol-
ství. Namísto hierarchické výchovy Moderní škola
podle Emmy Goldman „*rozvíjí jedince skrze vě-
domí a volnou hru charakteristických vlastností,
pomocí čehož se [dítě] může stát sociální bytostí,
jelikož se naučilo znát sebe a svůj vztah ke svým
kamarádům...*“⁸⁾ Slovy Maxe Stirnera je tedy
„*vzděláváním ke svobodě, ne k servilnosti*“.

Podstatou libertinského vzdělávání je, že studium
a vědomosti jsou propojené se skutečnými životní-
mi procesy a osobním užitkem. Vzdělávání nesmí
být podřízeno zvláštní instituci. Děti je ponechá-
na možnost rozvíjet spontánně sebe samo, možnost
směřovat své úsilí a svobodně si volit svůj obor.
Učitel je senzitivním průvodcem, který reaguje na
potřeby dítěte. Dítěti ukazuje, že je těžištěm vzdě-
lávacího procesu a že se vzdělávání nesmí zvrh-
nout v indoktrinaci. Moderní škola nepoužívá
žádné donucovací metody konvenčního školství,
jako jsou např. poznámky, známky a prověrky. Je-
likož je praktická znalost užitečnější než teorie,
hodiny Moderní školy se často odehrávaly
v továrnách, muzeích nebo na venkově. Vý-
sledkem takového vzdělávání má být jedinec, kte-
rý bude požadovat maximální podíl na chodu
společnosti a maximální možnost volby. Jedinec,
který zpochybňuje všechny formy autority. Již za
éry Francisca Ferrera existovalo ve Španělsku pa-
desát Moderních škol. V roce 1909 byl Ferrer
španělskou vládou falešně obviněn z vedení po-
vstání a navzdory celosvětovým protestům a dů-
kazům o jeho nevině popraven. Tato událost
nicméně zpopularizovala jeho úsilí a hnutí za
moderní školu se rozšířilo po celém světě, vedle
Británie, Francie, Belgie, Holandska, Itálie, Ně-
mecka, Švýcarska, Polska, Jugoslávie, Argentiny,
Brazílie, Mexika, Číny také do Československa.
V největším měřítku však fungovalo v USA. Ne-
zbývá než se těmito ideály inspirovat. A co říci na
námitky typu „bez vzdělání si žádnou práci nenaj-
deš“? Co dělat pro zlepšení situace tady a teď? Ne-
zbývá než lhat o svém dosaženém vzdělání a praxi,
falšovat výuční listy, maturitní vysvědčení a diplo-

jich nemůžou dovolit jíst denně ovoce ani zeleni-
nu.

Chudých máme nad plán

Před třemi lety tvrdilo Ministerstvo práce a soci-
álních věcí (MPSV), že v rámci EU patří Česko
mezi státy nejméně ohrožené chudobou. Podle le-
tošních statistik ministerstva žije v regionech, kde
není k sehnání práce, polovina lidí z dávek
v hmotné nouzi. Zároveň prohlásila odpovědná
ministryně, že na vyplácení dávek chybí v resort-
ním rozpočtu 4 miliardy korun z potřebných zhru-
ba 10 miliard. Oblíbený ministr financí Kalousek
žádné další peníze poskytnout nehodlá, protože
prý už tak dostává MPSV na výdaje nejvíc ze
všech ministerstev. Jak chce vláda naplnit svůj
dlouhodobý plán snížení počtu ohrožených chu-

Československá anarchistická federace

Československá anarchistická federace (ČSAF) byla založena v létě roku 1995 a je součástí Internaci-
onály anarchistických federací (IFA/IAF). ČSAF sdružuje místní skupiny a jednotlivce, kteří se hlásí
k anarchistickým myšlenkám. Je organizací sdružující pracující, nezaměstnané a studenty podle anar-
chistických principů. Tím se rozumí především federalismus, samospráva, aktivita zdola, absence hie-
rarchie a nerovností. ČSAF usiluje o vytvoření svobodné společnosti založené na územní a výrobní
samosprávě, autonomii a federalismu, rovnosti, solidaritě a sociální spravedlnosti.

Zdola! 07/2013 NAKLADATELSTVÍ ČESKOSLOVENSKÉ ANARCHISTICKÉ FEDERACE

NEPOHODLNÍ MŔTVÍ (Co schází, to schází) (2012, 240 stran, 180 Kč)

SABATÉ - MĚSTSKÁ GUERRILLA VE ŠPÁNĚLSKU (2013, 124 stran, 100 Kč)

MARIKANSKÝ MASAKR (2013, 48 stran, 45 Kč)

COMUNISMO LIBERTARIO (2012, 56 stran, 48 Kč)

HRANICE AKTIVISMU (2012, 56 stran, 48 Kč)

OKUPAČNÍ KUCHARKA (2012, 60 stran, 48 Kč)

KOMIKSOVÁ EDICE

KDYŽ ZAČALA NOC (2011, 64 stran, 58 Kč)

CLASS WAR COMIX (2011, 40 stran, 40 Kč)

ANARCHIX (2011, 40 stran, 40 Kč)

LIKVIDÁTOR (2010, 40 stran, 40 Kč)

EDICE POEZIE

M. SOSOI – POKÁNÍ (2013, 76 stran, 75 Kč)

O. HEIMERLE – OBYČEJNÉ (2013, 56 stran, 25 Kč)

M. SOSOI – CRUOR BESTIA (2012, 76 stran, 55 Kč)

M. SOSOI – TĚLA (2011, 52 stran, 35 Kč)

EXISTENCE

anarchistická revue (40 stran A4, 40 Kč)

2/2013 – ETICKÁ SPOTŘEBA

1/2013 – LOKALIZACE

4/2012 – OBŠAŘ A ŽIJ!

3/2012 – SOLIDARITA V PRAHI

2/2012 – PRACOVNÍSTE POD SAMOSPRAVOU

KLÍČENÍ

čtení od dětí (40 stran A4, celobarevně, 60 Kč)

ZDOLA

anarchis-
tický
zpravodaj
(4-6 stran A3,
cena
dobrovolná)

Bližší informace o jednotlivých publikacích a pře-
hled distribučních míst naleznete na stránkách

NAKLADATELSTVI.CSAF.CZ

my. Ti, co tvoří pravidla, si je stejně kupují, tak si
nemusíme nic vyčítat.

Zdroje:

- 1) TV NOVA: Dávky pro Romy jen za školní docház-
ku (21. 12. 2009)
- 2) Novinky.cz: Úřady se zdráhají podmínit výplatu
sociálních dávek školní docházkou (4. 10. 2011)
- 3) Cit. v: Colin Ward: Anarchy in Action, s. 81
- 4) Cit. v: Juliet B. Schor: The Overworked American,
s. 61
- 5) Anarchist FAQ: What are Modern Schools?
- 6) Cit. v: Steward Edward: The Paris Commune, s.
274
- 7) Cit. v: Clifford Harper: Anarchy: A Graphic Guide,
s. 100
- 8) Red Emma Speaks, s. 121

dobou do roku 2020 o 30 tisíc osob, tedy raději ne-
chtějme vědět. Odpovědnou politikou za-
městnanosti či prostřednictvím veřejných výdajů
asi těžko.

Tři dny bezdomovcem

„Seznámím se s co nejvíce bezdomovci a vstre-
bám jejich životní styl, jak to jen dokážu,“ řekl bri-
tský novinář, který si chtěl kvůli reportáži zkusit,
jaké je to žít na ulici. Naneštěstí tuto zkušenost do-
táhl až do úplného konce. Bylo mu šestadvacet let,
těšil se dobrému zdraví, a přesto po třech dnech
strávených na ulici zemřel na podchlazení (venku
byly v noci -4 °C). O televizní reportáž na téma
bezdomovectví byl požádán charitativní organizací
Crisis, kterou znepokojuje neustále rostoucí počet
lidí bez domova napříč Británií.